

Danmarks kungar 890 - 950

Försök till sammanfattning

Andreas Oxenstierna
februari 2022

Detta är ett försök till sammanfattning av källor för den dunkla perioden 900-960. Texter på latin är översatta med Google Translate och kontrollerade i ett fåtal fall med mer vetenskapliga översättningssidor.

Källor i kronologisk ordning

Runstenar

DR2 runor med delvis svenskt inflytande (detta är dock ifrågasatt)

Sida A: osfriþr : karþi : kumbl : þaun : oft : siktriuku :

Sida B: sun (:)(s)in : oui : knubu

DR4 runor enligt dansk runtradition

Sida A: : osfriþr : karþi : kubl : þausi : tutiR : upinkaurs : oft : siktriuk : kunuk :

Sida B: : sun : sin : : auk : knubu :

Sida C: kurmR (:)(s) raist (:)(s) run(a)(R) (:)(s)

"Asfrid gjorde kummel dessa, dotter Odinkar, efter Sigtrygg konung, hennes och Knubus son. Gurm reste runor."

Widukind (c 925-c 975) Res gestæ saxonicae

Krönika skriven i klostret Corvey mellan 962 och 973.

Liber I, kapitel 40 enligt http://www.fh-augsburg.de/~harsch/Chronologia/Lspost10/Widukind/wid_sa1t.html#40

Cum autem omnes in circuitu nationes subiecisset, Danos, qui navali latrocinio Fresones incursabant, cum exercitu adiit vicitque, et tributarios faciens, regem eorum nomine Chnubam baptismum percipere fecit. Perdomitis itaque cunctis circumquaque gentibus, postremo Romam proficisci statuit, sed infirmitate correptus iter intermisit.

Sammanfattning: Den tyske kungen Henrik Fågelfångaren besegrade den danske kungen **Chnub** (934) och tvingade honom att döpa sig.

Enligt https://sv.wikipedia.org/wiki/Latinsk_grammatik#Ackusativ bör -am vara femininum ackusativ av Chnuba, vilket knappast kan stämma. Latinkunnig måste tillfrågas om detta.

Gesta Wulinensis ecclesiae pontificum

Obekräftad provinien, enbart känd sedan 2019 i polsk översättning gjord ca 1963.

GW:s äkthet kan inte garanteras. Enligt egen uppgift skriven av Avico c 1000.

Sammanfattning av avsnitt 1 - 3, 7 och 9 enligt boken "Vikingakungens gulds katt"

- ca 900 Airde Conut (Benedictus IV var påve 900-903)
- 933 Sigtrig/Zygfryd, son till Knup/Knob, mördas av sin yngre bror Harold (hedning, kung av Fyn till 943). Harold omnämns som brorson (polska *bratanka*) till Gurmd och som kusin till Vilhelm Långsvärd av Normandie (d 942).
- Enligt avsnitt 3 är Gurmd yngre bror till Knup
- 936/937 Gurm strider om den danska kungamakten och lämnar sina två söner som gisslan till markgreve Hermann Billung (d 973). Hermann blev markgreve 936.
- 937 Gurms söner Konut och Harald döps i Merseburg. Atheldag blev ärkebiskop av Hamburg-Bremen 937.
- 947 Kanut blir samregent med sin far Gurmd
- 962 Konut Danow dödas i Irland
- 964 Gurmd dör

Avsnitt 2 delen om Aidire/Airde Conut

Danerna hade också sina jarlów, även om dessa var oberoende och inte behövde betala skatt för Svidjod och Norregi, och i båda dessa länder fanns det tronpretendenter som strävade att ta över makten över alla daner och genom åren skapade de stora bekymmer för ättlingar till Olaf den förskräcklige och "Airde Conut" (Konut den höge). Den senare erövrade det land som heter Norfynbrarik med eld och svärd, och där hade han makten antagligen före eller under Benedictus IV:s regeringstid, och med en man som var ett huvud högre än alla sina andra krigare kallades han Aidire, vilket på Norfynbrariks invånares språk betydde hög.

Thietmar av Merseburg (975-1018) Chronicon Thietmari

Krönika skriven mellan 1012 och 1018 som beskriver samma händelser men benämner den danske kungen **Cnutone**, <https://www.mgh-bibliothek.de/thietmar/edition/text.html?>

wid. I, 40. 17. Insuper Northmannos et Danos armis sibi optem-
(934). perantes^l fecit et ab errore^m pristino revocatos cum rege eorum
Cnutone hos Christi iugum portare edocuit⁹. Sed quia ego

Adam av Bremen (d. före 1095) Gesta Hammaburgensis ecclesiae pontificum

Ärkestiftet Hamburgs historia skriven ca 1075.

Enligt <https://web.archive.org/web/20050207105412/http://hbar.phys.msu.su/gorm/chrons/bremen.htm> omnämns för oss intressanta händelser i några olika kapitel.

Bok 1 kapitel 49-50

De hystoria Danorum nichil amplius aut scriptum vidi aut ab alio visum comperi; ea forte causa reor, quod Nortmanni vel Dani tunc ab Arnulfo rege gravibus praeliis usque ad internicionem deleti sunt Schol.9. Bellum celitus administratum. Siquidem centum milibus paganorum prostratis, vix unus de christianis cecidisse repertus est. Et ita restincta est persecutio Nortmannorum, Domino vindicante sanguinem servorum suorum, qui iam per annos 60 vel 70 effusus est. Narrat haec Hystoria Francorum.

Audivi autem ex ore veracissimi regis Danorum Suein, cum nobis stipulantibus numeraret atavos suos: 'Post cladem', inquit, 'Nortmannicam Heiligonem regnasse comperi, virum populis amabilem propter iusticiam et sanctitatem suam. Successit illi Olaph, qui veniens a Sueonia, regnum optinuit Danicum vi et armis, habuitque filios multos, ex quibus Chnob et Gurd regnum optinuerunt post obitum patris'.

kapitel 54

Anno domni Hogeri secundo Ludvicus Puer depositus, et Conradus, Francorum dux, in regem levatus est. In isto Ludvico vetus Karoli finitur prosapia. Hactenus etiam Francorum tendit Hystoria. Quae deinceps dicturi sumus, in aliis et aliis repperimus non mendacibus libris. Aliqua vero recitavit nobis clarissimus rex Danorum ita rogantibus: 'Post Olaph', inquit, 'Sueonum principem, qui regnavit in Dania cum filiis suis, ponitur in locum eius Sigerich. Cumque parvo tempore regnasset, eum Hardegon, filius Suein, veniens a Nortmannia, privavit regno.

kapitel 57-61

In diebus suis Ungri non solum nostram Saxoniam aliasque cis Rhenum provincias, verum etiam trans Rhenum Lotharingiam et Franciam demoliti sunt. Dani quoque Sclavos auxilio habentes, primo Transalbianos Saxones, deinde cis Albim vastantes, magno Saxoniam terrore quassabant. Apud Danos eo tempore Hardecnudth Wrm regnavit, crudelissimus, inquam, vermis et christianorum populis non mediocriter infestus. Ille christianitatem, quae in Dania fuit, prorsus delere molitus, sacerdotes Dei a finibus suis depulit, plurimos quoque ille per tormenta necavit.

At vero Heinrichus rex, iam tunc a puero timens Deum et in eius misericordia totam suam habens fiduciam, Ungros quidem multis gravibusque praeliis triumphavit; itemque Behemos et Sorabos ab aliis regibus domitos, et ceteros Sclavorum populos uno grandi praelio ita percussit, ut residui, qui fere pauci remanserant, et regi tributum et Deo christianitatem ultro promitterent.

Deinde cum exercitu ingressus Daniam, Worm regem primo impetu adeo perterrituit, ut imperata se facere mandaret et pacem supplex deposceret. Sic Heinrichus victor apud Sliaswich, quae nunc Heidiba dicitur, regni terminos ponens, ibi et marchionem statuit et Saxonum coloniam habitare praecepit. Haec omnia referente quodam episcopo Danorum, prudenti viro, nos veraciter ut accepimus, sic fideliter ecclesiae nostrae tradimus.

Tunc beatissimus archiepiscopus noster Unni videns ostium fidei gentibus apertum esse, gratias Deo egit de salute paganorum, praecipue vero quoniam legatio Hammaburgensis ecclesiae, pro temporis importunitate diu neglecta, praeveniente misericordia Dei et virtute regis Heinrichi, locum et tempus operandi accepit. Igitur nichil asperum et grave arbitrans subiri posse pro Christo, latitudinem suae diocesis per se ipsum elegit circuire. Secutus est eum grex universus, ut aiunt, Bremensis ecclesiae, pastoris boni absentia mesti, secumque et in carcerem et in mortem ire parati.

Postquam vero confessor Dei pervenit ad Danos, ubi tunc crudelissimum Worm diximus regnasse, illum quidem pro ingenta flectere nequivit saevitia; filium autem regis Haroldum, sua dicitur praedicatione lucratus. Quem ita fidelem Christo perfecit, ut christianitatem, quam pater eius semper odio habuit, ipse haberi publice permetteret, quamvis nondum baptismi sacramentum percepit. Ordinatis itaque in regno Danorum per singulas ecclesias sacerdotibus, sanctus Dei multitudinem credentium commendasse fertur Haroldo. Cuius etiam fultus adiutorio et legato, omnes Danorum insulas penetravit, euangelizans verbum Dei gentilibus et fideles, quos invenit illic captivos, in Christo confortans.

Sammanfattning

- Kejsar Arnulf (850-899) besegrar "Nortmanni och Dani" grundligt. Förmodligen är detta slaget 891, [https://en.wikipedia.org/wiki/Battle_of_Leuven_\(891\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Battle_of_Leuven_(891)), där tusentals vikingar dödades tillsammans med sina kungar Sigfrid och Godfrid.
- Förmodligen var Heiligo redan 891 kung av Nortmannicam.
- Olaph, furste av Sverige, efterträdde Heiligo och var kung tillsammans med sina söner Chnob och Gurd (händelserna beskrivs efter händelser 910)
- Sigerich efterträdde dessa samregenter
- Hardegon från Nortmannia, son till Sven, tog kungadömet från Sigerich
- Hardecnudth Wrm besegrar (tillsammans med slaverna) sachsarna, 920-talet?
- Efter 933 kejsare Henrik Fågelfångaren (876-936) besegrar Worm och erövrar Hedeby
- Worms son kung Harald blir kristen
- Hoger var ärkebiskop av Hamburg-Bremen 909 till 915
- Unni var ärkebiskop av Hamburg-Bremen 916 till 936

Chronicon Roskildense

Krönika skriven cirka 1138, förmodligen av en kanik vid domkapitlet i Roskilde.

Text enligt <https://skandinavisktarkeologiforum.org/viewtopic.php?f=28&t=1947>:

Hec dum agerentur, Hericus rex defunctus est, et in regnum Frothi leuatus est; quem Unni, Bremensis archiepiscopus, baptizavit. Extimplo erecte sunt ecclesie, que pridem destructe sunt, Sleswicensis et Ripensis. Terciam rex in honore sancte Trinitatis apud Arusam edificavit. Dicunt quidam, quod Unni, Bremensis archiepiscopus, Gorm et Haraldo, qui in Dania reges extiterant, predicaret et Christianis placatos redderet et ecclesias diu neglectas reuocaret. Iste Gorm pater Haraldi extitit; qui Haraldus uiuente patre .XV. annos regnum gubernavit, mortuo patre quinquaginta annos regnavit.

Hic Christianus extitit, cognomine Blatan siue Clac Harald. Mortuo Haraldo Swen quidam, Normannorum transfuga, collecta multitudine Angliam inuasit, regem Aldradum expulit, ipse regnum tenuit. Huius filij Gorm et Hartha Knut, paterno non contenti latrocinio, Daniam insiliunt, occisoque rege Danorum Haldano cum filijs eius regnum [Danorum] partiti sunt, Gorm Daniam, Hartha Knut Angliam <nactus>. Nam Swen pater eorum interim, quo <tempore> ipsi Daniam invaserunt, mortuus est. Haldanus autem utrum fuerit filius Clac Haraldi an non, in dubio est.

Sammanfattning

Hericus kan syfte på någon av de danska kungarna Hårik I (d 854) eller Hårik Barnet (kung 854-efter 864). Unni var ärkebiskop 916 till 936. Frodes dop kan kanske knytas till Knobs dop 934, dvs Frode kan vara samma person som Knob, omnämnd av Widukind och Thietmar. Att Unni predikade för Gorm är sannolikt.

Övriga uppgifter tycks blanda ihop händelser i början av 900-talet med händelser i början av 1000-talet. Sven Tveskäggs söner var Harald av Danmark (d c 1018) och Knut av England (d 1035). Förvirringen kan delvis bero på sammanblandning av de engelska kungarna Æthelred I (d 871) och Æthelred II (d 1014) som besegrades av Halvdan resp. Sven Tveskagg.

Annaler

Kröniketexterna nedan kommer, eftersom inga digitala källor tycks finnas, från Anganatyrns inlägg i <https://skandinavisktarkeologiforum.org/viewtopic.php?f=28&t=1939&start=30> Annalernas ursprung enligt https://wikihost.uib.no/medieval/index.php/Annales_Danici

Annales 841-1006 är ej medtagen då den är en sen avskrift av *Annales Lundenses*.

Annales Lundenses

Annales Lundenses är skriven i Lund cirka 1265.

902 Hoc anno obiit Hericus Puer rex Danorum relinquens filium Lothæknut, et successit Olaf, qui ueniens a Suecia regnum obtinuit Danicum ui et armis habuitque filios multos et regnauit in Dacia 5 annis.

906 Hic Olaf mortuus est, et surrexit quidam de Dacia et electus est in regem nomine Gyurth et regnauit decem annis.

914 Karolus cum Roberto pugnaiut. Hoc anno facta est pax inter Francos et Danos. Hoc anno interfectus est Gyurth rex Danorum. Cumque paruo tempore regnasset, Hardegon filius Herici regis surrexit et regnauit 11 annis.

Annales Ripenses

Annales Ripenses är förmodligen skriven i Ribe cirka 1315 och är i många delar identisk med *Annales Ryenses*.

Anno Domini 902 Arnulphus imperator de Danis in Teutonia prostrauit 100 millia. Eodem anno obiit Ericus Barn, cuius regnum usurpauit rex Suecie Olauus 5 annis. Cui successit nepos eius Gyurth Danus natione et regnauit 10 annis. Quo occiso a Danis successit Lothene Knut filius Eri Barn et regnauit 11 annis. Tune quilibet tertius Danus de seruis et popularibus exeuntes de Dania, Pruciam, Sengalliam, Kareliam et ceteras terras subiugando inhabitauerunt. Post Knut regnauit Frothi filius eius, qui 20 annis regnauit in Anglia et ibi baptizatus est. Huic successit filius eius Gorm hin Enske, et dictus est Orm Harthesnute, baptizatus in Anglia 10 annis regnauit. Post hunc Haraldus filius eius. Post Gorm Gamle, cuius uxor fuit Thyre Danabot, qui pagani sunt sepulti in collibus Jellinge. Tempore Gorm incenduntur ecclesie, christiani trucidantur etc.

Annales Ryenses

Annales Ryenses är skriven i Ryds kloster cirka 1215.

A. D. 902. Arnulphus imperator Danis in Teutonia occurrens prostravit ex eis 100 milia hominum bello celitus administrato. Eodem anno obiit Ericus Barn et regnavit pro eo Olaf, rex Suecie.

Olaf, rex Suecie. Iste ui et armis optinuit regnum in Dacia et regnavit 5 annis. Huic successit Gyurth.

Gyurth, nepos Olaui et ipse natione Danus. Et regnavit 5 annis. Hunc occiderunt Dani. Post quem Lothænæknut.

Lothænæknut, filius Eriki Barn. Iste bellicosus erat multum et versutus, et regnavit 11 annis. Huius tempore quilibet tertius de servis et popularibus hominibus exivit de regno; et venientes totam Pruciam, Semigaliam et terram Carelorum aliasque quam plures terras subiugaverunt sibi, et delectati terrarum ubertate noluerunt redire, sed ibi remanent usque in praesentem diem. Iste Lothænæknut mortuus est paganus. Huic successit Frothi, filius eius.

Frothi victor Anglie. Iste 20 annis hec duo regna tenuit; et in Anglia fecit se baptizari. Post quem filius eius Gorm.

Gorm hin Enskæ. Hic et dictus est Orm Harthæsnutæ et regnavit 4 annis, in Anglia baptizatus. Post hunc Haraldus filius eius.

Annales Slesuicenses

Annales Slesuicenses är eventuellt skriven i Sorö kloster cirka 1270.

915 Facta est pax inter Francos et Danos. Eodem anno rex Giurth occisus est et regnavit 10 annis.

Rex Hartheknut.

Suen Langefot, filius Loteknut.

Frrothe, Jucie et Anglie rex, filius Hardekknut, christianus, 20 annis tennuit regnum Danie et Anglie. Hic primam ecclesiam edificavit Arus.

Gorm.

Harald filius eius.

Gorm Gamle, cui uxor fuit Thyre Danboth, rex Dacie, Anglie.

Sammanfattning av Annales

Annales Ryenses har tolkningsföreträde som den förmodligen äldsta källan.

De olika årtalen reflekterar olika uppgifter i annalerna.

- 854 Hårik Barnet blir kung, tycks omnämnas i säker källa senast 864 (ej verifierat)
- 899 Kejsar Arnulf dör. Händelserna daterade till 902 refererar förmodligen till slaget 891, [https://en.wikipedia.org/wiki/Battle_of_Leuven_\(891\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Battle_of_Leuven_(891)), där tusentals vikingar dödades tillsammans med sina kungar Sigfrid och Godfrid. Årtal nedan utgår därför från 891.
- 891 Hårik Barnet dör och efterträds av Olaf/Olauus, kung av Sverige
- 896 Olaf efterträds av den danskfödde Gjurð, "nepos" till Olaui
- 901/906/910 Gjurð dödas av danskarna och efterträds av Lodanaknut/Hardegon/Hartheknut, son till Hårik Barnet

- 912/917/921 Lodanaknut dör och efterträds av sin son Frode, som erövrade och blev döpt i England
- 932/937/941 Frode efterträds av sin son Gorm den engelske, även kallad Orm Hardasnut och döpt i England
- 936/941/947/951 Gorm efterträds av Harald
- Harald efterträds av Gorm Gamle, gift med Thyre Danabot

Konklusioner

Det är en utmaning att sammanfoga dessa delvis motstridiga och svårtolkade uppgifter från källor från vitt skilda tider och, i GW:s fall, med oklar proveniens.

Det enligt min mening mest troliga scenariot visas nedan. Adam av Bremen tillmäts begränsad betydelse eftersom hans uppgifter motsägs både av äldre och yngre källor.

Använda stavningar utgår från äldsta kända källa.

Stamtavlan utgår från att källorna benämner samma person på olika sätt.

Den danska kungalängden antas vara:

1. Hårik II Barnet (Erik, Heiligo, Hericus) (ca 845-891) kung 854-891
Sigfrid och Godfrid som dödades 891 kan ha varit söner till Hårik
2. Olaf (Olauui, Olauus) från Sverige kung 891-896
3. Gurd (Gjurð), Olafs son eller systerson kung 896-ca 905
4. AirdeConut (Hardegon, Hartheknut. Lodanaknut)
kung i Northumberland omkring 900, i Danmark ca 905-ca 920
5. Knub (Frode) kung ca 920-ca 935 döps 934
6. Sigtrygg (Sigerich) kung -933, mördas av sin yngre bror Harold kusiner (på mödernet?) med Wilhelm av Normandie
7. Gurm (Gorm, Hardecnudth Wrm, Orm Hardasnut, Worm) kung ca 935-964
jag tolkar dubbelnamnen som att Gorm var son till Hardeknut (AirdreKnut)

